

Hur en 44-åring blev 80 år gammal

Berättelse

År 1973 fick Max von Sydow en roll som skulle bli en av hans mest kända: den gamle prästen fader Merrin i den amerikanska skräckfilmen "Exorcisten". Det fanns dock ett problem. Karaktären var nästan 80 år, medan Max själv bara var 44. Han behövde alltså förvandlas till en mycket äldre man, och det krävde noggrant arbete.

Lösningen hette Dick Smith, en av världens mest berömda sminkmästare. Varje morgon innan inspelningen satt Max von Sydow i sminkstolen i ungefär tre timmar. Dick Smith strök smink på pannan, runt ögonen och på halsen. På vissa ställen sträckte han ut huden och lade på flytande latex. När latexet torkade och huden släpptes fri bildades små rynkor över hela ansiktet. Det var en tröttsam procedur, och von Sydow tyckte själv att den var jobbig att gå igenom dag efter dag. Men resultatet var slående: när Max reste sig ur stolen var den unge mannen borta, och i stället stod där en trött, gammal präst.

Själva genombrottet för den här bilden kom redan på hans första arbetsdag. Då filmades en av filmhistoriens mest kända scener. I scenen anländer fader Merrin med taxi till ett hus mitt i natten. Det ligger dimma över gatan. Prästen stiger ur bilen, ställer sig stilla under en gatlykta och ser upp mot ett upplyst fönster på övervåningen. Han är bara en mörk gestalt mot ljuset, nästan som en skugga.

Regissören William Friedkin hade hämtat idén till bilden från en målning av konstnären René Magritte. Han ville skapa en känsla av ljus mitt i mörkret, eftersom hela filmen handlar om kampen mellan gott och ont. Den lugna, allvarliga gestalten under gatlyktan blev så stark att bilden senare användes på affischer i hela världen.

"Exorcisten" blev en enorm framgång och en av de mest sedda filmerna det året. Det märkliga är att miljoner människor minns den åldrade prästen, utan att veta att skådespelaren bakom sminket egentligen var en man i sina bästa år. För Max von Sydow var rollen ett bevis på något han redan visat i Sverige: att han kunde försvinna in i en helt annan människa.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en karaktär	en person i en film eller en bok
förvandlas	bli till något helt annat
noggrant	mycket exakt och försiktigt
en sminkmästare	en expert som lägger smink i film
flytande	i form av vätska, som vatten
latex	ett mjukt gummidmaterial

ORD	FÖRKLARING
en procedur	ett bestämt sätt att göra något, steg för steg
slående	mycket tydlig och stark, så att man blir förvånad
anlända	komma fram till en plats
en gestalt	en figur eller form av en människa
upplyst	som har ljus på sig
en målning	en tavla, en konstbild

Läsförståelsefrågor

1. Vilket problem fanns det med rollen som fader Merrin?
 1. Max ville inte spela en präst
 2. Karaktären var nästan 80 år, men Max var bara 44
 3. Filmen spelades in på fel språk
2. Vad gjorde Dick Smith varje morgon?
 1. Han skrev om filmens manus
 2. Han la smink i Max ansikte i ungefär tre timmar
 3. Han körde Max till inspelningen
3. Hur skapades rynkorna i ansiktet?
 1. Med en penna
 2. Huden sträcktes ut och latex lades på, så att huden rynkades när latexet torkade
 3. Max var redan gammal
4. Vad hände i den kända scenen på hans första arbetsdag?
 1. Fader Merrin anlände med taxi och ställde sig under en gatlykta i dimman
 2. Fader Merrin spelade schack vid havet
 3. Fader Merrin sprang genom en skog
5. Varifrån fick regissören idén till bilden?
 1. Från en bok om präster
 2. Från en målning av René Magritte
 3. Från ett fotografi i en tidning
6. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Sminkproceduren tog ungefär tre timmar.
 2. Max von Sydow tyckte att sminket var lätt och behagligt.
 3. Bilden av prästen under gatlyktan användes senare på affischer.
 4. Max von Sydow lärde sig konsten att sminka av Dick Smith.
7. Varför kan man säga att Max von Sydow “försvann in i en helt annan människa”?
8. Texten säger att hela filmen handlar om “kampen mellan gott och ont”. Hur passar bilden med ljus och mörker ihop med det temat?
9. Vad tror du var svårast med rollen – sminket eller själva skådespeleriet? Motivera. (Öppen fråga)

Diskussionsfrågor

- Bakom en känd filmscen finns ofta många timmars osynligt arbete. Vilka yrken tror du behövs för att göra en film?
- Max von Sydow förvandlades till en annan människa. När i livet behöver man “spela en roll” eller visa en annan sida av sig själv?
- En enda bild blev känd i hela världen. Vad gör att vissa bilder fastnar i minnet?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en förvandling du har sett eller varit med om – hos dig själv eller hos någon annan. Vad ändrades, och hur kändes det?